

## LOŠINJSKA IZJAVA - ZA HRVATSKU BEZ GMO-a

Sudionici okrugloga stola "Hrvatska i GMO – deset godina poslije", koji je u sklopu 8. Lošinjskih dana bioetike održan 20. svibnja 2009. u Malom Lošinjju,

- a) polazeći od bioetičkih načela koja su sadržana u *Lošinjskoj deklaraciji o biotičkom suverenitetu*;
- b) polazeći od političkih stavova i zahtjeva koji su sadržani u zaključcima Odbora za zaštitu okoliša Hrvatskoga sabora od 3. srpnja 2008.;
- c) uzimajući u obzir postojeća zakonska rješenja, djelovanje zakonskih tijela, te aktualna zbivanja na tom planu u Hrvatskoj i širem europskom okruženju,

donijeli su zajedničku izjavu kojom žele

- a) upoznati hrvatsku javnost s realnim opasnostima da se hrvatski biotički suverenitet nepovratno ugrozi namjernim uvođenjem genetički modificiranih organizama (GMO) u okoliš;
- b) potaknuti građanstvo, nevladine organizacije, akademske krugove, institucije i posebno jedinice područne samouprave da još snažnije nastave pružati sustavan otpor pretvaranju Hrvatske u GMO-protektorat multinacionalnih kompanija i imperijalnih centara moći;
- c) upozoriti državna tijela i institucije kao i aktualne obnašatelje vlasti na njihovu moralnu, političku i povijesnu obvezu da očuvaju hrvatski biotički suverenitet i obrane status Hrvatske kao zemlje slobodne od GMO-a, što predstavlja ne samo bioetički imperativ nego i vitalni gospodarstveni interes hrvatskog društva.

### **1. Potrebno je hitno donijeti izmjene i dopune Zakona o GMO-u te pritom osigurati punu obaviještenost javnosti i široku javnu raspravu**

Zaključcima saborskoga Odbora za zaštitu okoliša, koji se oslanjaju i na program rada Vlade RH u mandatnom razdoblju 2007.-2011., zadužena su nadležna ministarstva da u roku od 6 mjeseci pripreme Nacrt izmjena i dopuna Zakona o GMO-u kojima će u postojeći zakon, među ostalim, biti ugrađene i odredbe a) o zabrani ispuštanja živih GM-organizama u okoliš, te b) o zabrani sjetve GM-sjemena čak i u pokusne svrhe.

Želimo upoznati hrvatsku javnost te upozoriti nadležna državna tijela i institucije da još uvijek ništa nije poduzeto kako bi se ostvarile navedene, ključne točke u zaključcima saborskoga Odbora za zaštitu okoliša.

### **2. U Zakon o GMO-u potrebno je unijeti odredbu o načelu opreza prema kojem se na temelju znanstvenih indicija o štetnosti može zabraniti upotreba GMO-a**

Kako bi se mjere zaštite i zabrane zakonski osnažile i povezale s europskim zakonodavstvom potrebno je u hrvatski Zakon o GMO-u jasno unijeti odredbu o načelu opreza (precautionary principle, COM/2000/1). To načelo izražava europski odnos prema riziku i temeljno je polazište europske politike u području zaštite okoliša i ljudskoga zdravlja (članak III-233. Ustava Europske unije). Načelo opreza omogućuje svakoj čla-

nici Unije da na temelju preliminarnih znanstvenih upozorenja o opasnostima zabrani ili odgodi uvoz, promet ili korištenje GMO-a (čl. 23. Direktive 2001/18/EC).

**3. Potrebno je hitno osigurati javnost rada Vijeća za genetski modificirane organizme**  
U skladu sa čl. 56. Zakona o genetski modificiranim organizmima (NN, br. 70/2005.) Vlada Republike Hrvatske imenovala je 24. prosinca 2008. Vijeće za GMO. Istim člankom Zakona određeno je da je rad Vijeća javan, što znači da bi sjednice Vijeća trebale biti otvorene za javnost. Međutim, Poslovníkom o radu Vijeća, koji je usvojen na 2. sjednici Vijeća od 9. travnja 2009., odredba o javnosti rada protumačena je samo kao obveza Vijeća da o svome radu izvješćuje javnost. Time je uskraćeno zakonsko pravo javnosti da izravno prati rad Vijeća, ali je istodobno dovedena u pitanje i legalnost rada samoga Vijeća. Stoga tražimo da se sjednice Vijeća za GMO odmah otvore za javnost.

**4. Potrebno je nastaviti aktivan otpor na razini područne (regionalne) samouprave, proglašavanjem pojedinih županija područjima slobodnim od GMO-a do pune pokrivenosti hrvatskoga teritorija, te istodobno taj otpor podizati na međunarodnu razinu, uključivanjem županija u mrežu europskih regija slobodnih od GMO-a.**

Takve odluke na razini područne samouprave, bez obzira na njihove zakonske učinke, na poseban način legitimiraju otpor prema ispuštanju GMO-a u prirodni okoliš, jer neposredno izražavaju volju lokalnih zajednica. S druge strane, one omogućuju uspostavljanje savezništva i uzajamno podupiranje na međunarodnom planu. U ovom kontekstu treba napomenuti da je na 5. Europskoj konferenciji regija slobodnih od GMO-a "Hrana i demokracija", koja je održana 24.-25. travnja 2009. u Luzernu (Švicarska), donesena deklaracija kojom se traži moratorij na sjetvu genetički modificiranih organizama za čitavo područje Europske unije.

**5. Suživot konvencionalne i ekološke poljoprivrede s GM-usjevima nije moguć, pa je utoliko i svaka rasprava o temi "suživota" bespredmetna**

Na poljoprivrednom gospodarstvu koje bi uzgajalo GM-usjeve – tijekom sjetve, rasta, žetve, transporta, skladištenja ili prerade – nastale bi brojne mogućnosti zagađenja okoliša transgenima. Priroda je otvoren sustav i niti jedan usjev ne može biti uzgajan u potpunoj izolaciji, pa tako ni GM-usjevi ne mogu ostati u okvirima određenoga poljoprivrednoga dobra. Okoliš koji se jednom zagađi novim transgenima više se od njih ne može očistiti. Utoliko ideja o suživotu konvencionalne i ekološke poljoprivrede s GM-usjevima dobiva ulogu "trojanskog konja", kako ju je na spomenutoj konferenciji nazvao Friedrich-Wilhelm Graefe zu Baringdorf, zastupnik u Europskom parlamentu. Nametanjem rasprave o "suživotu" nastoji se tek prikriti nakana da se okoliš do te mjere onečisti transgenima kako bi se svako zalaganje za regije slobodne od GMO-a učinilo besmislenim.

*Sudionici okrugloga stola  
"Hrvatska i GMO – deset godina poslije"*